

NEJAT GÖYÜNÇ

11.8.1960 (11 Ağustos 1960)

Göttingen

Çok Muhterem Hocam,

Mektubunuza bu defa da hemen cevap veremediğim için özür dilerim. Sömestr arasında insan hakikaten çok mahmul oluyor.

Size mektup yazmak için önce Dürziler hakkında bir iki şey okumayı kararlaştırmıştım. İstanbul'da iken Amerika'dan gönderilmiş bir mektubu göstermişsiniz. Orada Bahaddin Muktena adlı bir zattan bahsediliyordu. Siz de onu tanımadığınızı söylemiş ve bana da sormuştunuz. Aklım o zaman cevaplandıramadığım bu mesele ile meşguldü. Size bu hususta doğru malumat vermek arzusunda idim.

Bir iki gün önce bizim Seminer Kitaplığında şu küçük tetkik ele geçti ve okudum.

Philip K. Hitti, The Origins of the Druze People and Religion with extracts from their Sacred Wirtings,

Colombia University Oriental Studies Vol. XXVIII. Colombia University Press, New York 1928.

Kitap müellifin Dürziler hakkında çok zengin bir bibliyografyayı ihtiva eden bir etüdünü (1-54) ve Dürzilere ait 6 dini metnin İngilizce tercümesini ihtiva ediyor (57-74). Sonunda da indeks ve harita var. Etüdün en mühim kısımları zannedersen şunlar:

1-Dürzilerin menşei hakkında: Racially the Druze People Were a mixture of Persians, Iragis and Persianized Arabs, and were thereby admirably fitted for the reception of the Druze dogmas and tenets of belief. (23. Sayfa)

2-Bahaddin Muktena Hakkında: "... al-Muqtana Bahâ'-al-Dîn, the right hand of Hamzah in the propagation of the cult. (s. 11)"

"This is especially true in view of the fact that with the death of Bahâ'-al-Dîn in 1031 A. D." The door of the Unitarian religion was closed". (s. 11)

(...), and that by a process of emanation from himself, was the "Universal Mind", Hamzah himself, the real founder of the Druze religion and its supreme pontiff who thus becomes the ruler of the universe. Even on the day of judgment he promotes and demotes whomever he pleases, a sort of proxy or demiurge for the divine Hâkim. In the meantime an "Opposer" (Dudd) is created by the same process of emanation. A kind of antagonist to the "Universal Mind", whose object it is to nullify the work of the Mind. This makes it necessary for God to create, by emanation from the "Universal Mind", a second minister-the "Universal Soul". This "Universal Soul" is in the position of a wife to the "Universal Mind", and from it emanates the "Word". By similar processes the "Right Wing" or "Precedent" and the "Left Wing" or "Follower" are brought into existence, the "Left Wing" being none other than al-Muqtana Bahâ'-al-Dîn, the fifth and last supreme minister who stands at the head of a lower hierarchy (there was a hierarchy of missionaries graded into Dâ'i, Ma' dhûn, and Mukâsir) and whose multitudinous treatises and epistles, together (salaf 35) with those of Hamzah, form the Druze sacred literature. This Bahâ'-al-Dîn may have been of Christian origin as his writings reveal unusual familiarity with, the New Testament and Christian liturgy. (Sayfa 34-35).

3-Etüdün Kaynakları Hakkında: The present study is based on twenty or more original manuscripts, many of which are in the Robert Garret collection at Princeton University.

4-Bahaddin Muktena ayrıca (el-cüz'ü'l-evvel) adlı Dürzi dinine ait mukaddes bir kitabın da müellifidir. Bu yazma da Robert Garret koleksiyonu arasında olup Hitti'nin kitabında ilk sayfasının fotoğrafı var.

5-Etüdde Dürzi dini de uzun uzun anlatılmakta, İslam Ansiklopedisinde C. De Vaux'un makalesindeki hatalardan bahsetmekte, Dürzilere ait bazı mektupların (epistles) Bahaddin